



1. Referentie

Referentie	Ganpat, S.M. & van den Eijnden, R.J.J.M. (2008). <i>Onderzoek naar de dadergroep alcoholgerelateerde delicten</i> . Rotterdam: IVO.
Taal	Nederlands
ISBN - ISSN	/
Publicatievorm	Onderzoeksrapport

2. Abstract

De Stichting Verslavingsreclassering GGZ (SVG) heeft bij het Ministerie van Justitie aangegeven dat er behoefte bestaat aan een specifieke gedragsinterventie voor de groep volwassen alcoholdelinquenten die een taakstraf krijgt opgelegd, de zogenaamde Taakstraf Alcohol Delinquenten (TAD) voor plegers van gewelds- en/of vermogensdelicten, waarbij riskant, problematisch – dus niet direct verslaafd - alcoholgebruik een rol heeft gespeeld. Naar aanleiding hiervan acht het Ministerie van Justitie het wenselijk dat de behoefte van de SVG aan een specifieke gedragsinterventie voor de dadergroep volwassen alcoholdelinquenten nader onderbouwd wordt. Om die reden heeft de SVG het IVO gevraagd onderzoek te verrichten dat mogelijk een dergelijke onderbouwing kan bieden.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Delinquentie, welzijn en gezondheid
Trefwoord(en)	Daderschap, specifieke delicttypes, alcohol

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	Stichting Verslavingsreclassering GGZ (SVG)
Onderzoeker(s)	Soenita M. Ganpat Regina J.J.M. van den Eijnden IVO Heemraadssingel 194 3021 DM Rotterdam Tel.: 010 – 4253366 fax: 010 – 2763988 e-mail: secretariaat@ivo.nl website: www.ivo.nl

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	Dit onderzoek heeft specifiek tot doel inzicht te geven in de volgende onderzoeksvragen: 1. Wat is de omvang van de groep daders die onder invloed van alcohol tot het plegen van delicten overgaat (ook wel alcoholdelinquenten genoemd)? 2. Hoe ziet deze specifieke dadergroep er uit als het gaat om demografische kenmerken, drinkpatronen, leefomstandigheden, persoonlijkheidskenmerken,
-----------------	--

	persoonlijkheidsstoornissen etc.? 3. Wat is bekend over de toedracht en context waarin alcoholgerelateerde delicten worden gepleegd? 4. Bestaan er geschikte interventies voor deze doelgroep van alcoholdelinquenten? 5. In hoeverre verschilt de groep alcoholdelinquenten die een taakstraf heeft gekregen van andere relevante dadergroepen?
Hypothesen	/

6. Methode

Onderzoeksmethode	Om de onderzoeksvragen te beantwoorden, werden door het IVO drie deelonderzoeken uitgevoerd. Om antwoord te geven op de eerste vier onderzoeksvragen is een uitgebreid literatuuronderzoek uitgevoerd, waarbij gebruik is gemaakt van nationale en internationale (wetenschappelijke) publicaties. Om antwoord te geven op de vijfde onderzoeksvraag zijn allereerst secundaire statistische analyses uitgevoerd op twee reeds bestaande datasets, namelijk een dataset bestaande uit gegevens uit het zogenaamde ClientVolgSysteem (CVS) en de RISC (Recidive Inschattingen Schalen) en een dataset van een representatief onderzoek onder 637 gedetineerden (Oliemeulen et al., 2007). Daarnaast zijn statistische analyses uitgevoerd op de gegevens van 17 deelnemers aan de TAD en 16 deelnemers aan de leefstijltraining. Deze gegevens zijn afkomstig uit de individuele RISC-dossiers.
Onderzochte groep	/
Bereik	Nationaal (Nederland)

7. Resultaten

	Wat is de omvang van de groep daders die onder invloed van alcohol tot het plegen van delicten overgaat (alcoholdelinquenten)? Resultaten van de literatuurstudie maken duidelijk dat er nauwelijks overeenstemming bestaat over de vraag hoe groot de dadergroep is die onder invloed van alcohol delicten pleegt. Hoewel beantwoording van deze onderzoeksvraag niet eenvoudig is, kan wel met enige voorzichtigheid worden gesteld dat deze dadergroep relatief groot is. Dit lijkt vooral te gelden voor de groep daders die onder invloed van alcohol overgaat tot het plegen van geweldsdelicten, en daarnaast voor de dadergroep van levensdelicten, zoals moord en doodslag. Van alle geweldsdelicten wordt geschat dat 27% tot 85% gepleegd wordt onder invloed van alcohol, en van alle levensdelicten wordt geschat dat 22% tot 86% gepleegd wordt onder invloed van alcohol. Hoe ziet deze specifieke dadergroep eruit als het gaat om demografische kenmerken, drinkpatronen, leefomstandigheden, persoonlijkheidskenmerken, persoonlijkheidsstoornissen enz.? De literatuurstudie laat zien dat de dadergroep die onder invloed van alcohol een delict pleegt, relatief vaak bestaat uit werkloze, vrijgezelle, jongvolwassen mannelijke bingedrinkers die op vroege leeftijd met drinken begonnen zijn. Bovendien hebben delinquenten die onder invloed van alcohol een delict plegen relatief vaker bepaalde persoonskenmerken zoals een hoge spanningsbehoefte en een neiging tot macho gedrag, en daarnaast komen antisociale persoonlijkheidsstoornissen vaker voor. Uit de literatuurstudie blijkt verder dat alcoholdelicten vaker voorkomen bij mensen die zelf de verwachting hebben dat alcohol tot agressie leidt. Wat is bekend over de toedracht en context waarin alcoholgerelateerde delicten worden gepleegd? Uit de literatuurstudie komt naar voren dat alcohol met alle soorten geweldsdelicten kan samenhangen, maar dat de rol van alcohol bij sommige vormen van geweld belangrijker is dan bij andere. Zo blijkt de kans dat de dader tijdens het delict onder invloed is van
--	---

	alcohol groter te zijn in geval van <i>fysiek geweld</i> dan bij seksueel geweld tegen vreemden. Daarnaast lijkt de relationele band tussen dader en slachtoffer ook een rol te spelen. Zo blijkt alcoholgebruik van daders een belangrijkere rol te spelen bij mishandeling van <i>vreemden</i> dan bij mishandeling van bekenden, en blijkt dit met name het geval te zijn bij jonge daders (tussen 16 en 24 jaar). Alcoholgerelateerde delicten blijken vooral in of rond cafés, discotheken of clubs plaats te vinden, zo blijkt uit de literatuur. Bovendien blijkt dit vooral 's nachts, tijdens het uitgaan en vooral in het weekend voor te komen. Daarnaast kan de setting van de drinkgelegenheden een rol spelen: een lage mate van comfort, het slecht onderhouden of verwaarlozen van gebouwen, het tegen een aantrekkelijke prijs aanbieden van alcohol en het niet meteen afkeuren van antisociaal gedrag zijn omstandigheden die kunnen bijdragen aan het ontstaan van geweld. Bovendien blijkt bij alcoholgerelateerde delicten vaker dan bij andere soorten delicten sprake te zijn van betrokkenheid van meerdere daders. Bestaan er geschikte interventies voor deze doelgroep van alcoholdelinquenten? Er is relatief weinig bekend over de effectiviteit van specifieke gedraginterventies gericht op alcoholdelinquentie. In de literatuur wordt wel benadrukt dat het bij de aanpak van alcoholdelinquentie van belang is dat erkend wordt dat niet slechts één maar meerdere factoren als oorzaak aangewezen worden voor het ontstaan van alcoholgerelateerde delicten, te weten: individuele, maatschappelijke en omgevingsfactoren. In het buitenland zijn een aantal specifieke interventies ontwikkeld voor delinquenten die onder invloed van alcohol een delict hebben gepleegd, te weten het RAPt programma (Rehabilitation for Addicted Prisoners Trust), the Low Intensity Alcohol Module (LIAM) en Treatment of Alcoholic Violent Men (TAVIM). Echter, over de effectiviteit van deze specifieke programma's voor alcoholdelinquenten is nog niets bekend omdat alle drie programma's op dit moment nog geëvalueerd worden. Ook Nederland heeft een specifieke gedragsinterventie voor alcoholdelinquenten, namelijk de zogenaamde Taakstraf Alcoholdelinquentie (TAD). Hoewel een effectiviteitsstudie nog ontbreekt, is uit een procesevaluatie gebleken dat de meerderheid van de taakgestrafte alcoholdelinquenten van mening is dat zij mede dankzij de opgedane kennis en ervaring tijdens deze taakstraf beter in staat zijn om toekomstig delinquent gedrag te voorkomen. In hoeverre verschilt de groep alcoholdelinquenten die een taakstraf (TAD) opgelegd heeft gekregen van andere relevante dadergroepen? Bij het beantwoorden van deze onderzoeksvraag is de groep alcoholdelinquenten die een taakstraf (TAD) opgelegd heeft gekregen allereerst vergeleken met de dadergroep waarbij sprake is van problematisch middelengebruik of gokken die een vrijheidsstraf opgelegd heeft gekregen. Voor deze vergelijkingsgroep is gekozen omdat dit de doelgroep van de leefstijltraining is en het Ministerie van Justitie overweegt om de leefstijltraining in de toekomst ook aan alcoholdelinquenten met een taakstraf aan te bieden. Daarnaast is de groep alcoholdelinquenten met een taakstraf (TAD) ook direct vergeleken met deelnemers aan de leefstijltraining voor verslaafde justitiabelen. Uit de resultaten van de secundaire analyses blijkt dat de doelgroep voor de taakstraf alcoholdelinquentie (TAD) op sommige kenmerken verschilt van de doelgroep voor de leefstijltraining die bestaat uit vrijheidsgestrafte probleemgebruikers van alcohol en/ of drugs en problematische gokkers. De groep taakgestraften blijkt, in vergelijking met de groep probleemgebruikers en gokkers met een vrijheidsstraf, iets vaker uit mannen te bestaan en gemiddeld iets jonger te zijn. Vooral van belang is echter het verschil in delictgedrag. De groep taakgestraften blijkt vaker dader te zijn geweest van mishandeling en van gezamenlijke openlijke geweldpleging, terwijl de groep problematische gebruikers en/of gokkers met een vrijheidsstraf vaker verdacht of veroordeeld is voor overtreiding van de opiumwet, gekwalificeerde diefstal, diefstal met geweld, eenvoudige diefstal, en moord of doodslag. Uit de resultaten van de vergelijkende analyses onder deelnemers aan de TAD en deelnemers aan de leefstijltraining, komen een groot aantal verschillen naar voren. Deze verschillen worden hier per onderdeel opgesomd.
--	---

	Woon-, werk- en inkomenssituatie In vergelijking met deelnemers aan de TAD hebben deelnemers aan de leefstijltraining vaker geen werk, geen eigen inkomen en financiële problemen. Deelnemers aan de leefstijltraining zijn ook vaker in het verleden dakloos geweest. Daarnaast hebben deelnemers aan de leefstijltraining relatief vaker een woonomgeving die een bijdrage kan leveren aan het delictgedrag. Verslavingsgedrag Deelnemers aan de TAD hebben vaker problemen met alcoholgebruik, terwijl deelnemers aan de leefstijltraining vaker problemen hebben met (hard)druggebruik. Bij deze laatste groep is ook vaker sprake onvoldoende geld voor dagelijkse levensbehoeften ten gevolge van verslavingsgedrag. Relationele aspecten In vergelijking met deelnemers aan de TAD hebben deelnemers aan de leefstijltraining vaker problemen met partner, gezins-, en/of familierelaties. Deelnemers aan de leefstijltraining hebben ook vaker zogenaamde “verkeerde” vrienden (vrienden die het delictgedrag kunnen stimuleren). Weerbaarheid In vergelijking met deelnemers aan de TAD hebben deelnemers aan de leefstijltraining meer problemen met hun sociale vaardigheden, meer moeite met het hanteren van problemen en meer moeite om zich emotioneel staande te houden. Deelnemers aan de leefstijltraining hebben bovendien een negatiever zelfbeeld dan deelnemers aan de TAD. Delictgegevens Deelnemers aan de leefstijltraining hebben vaker vermogensdelicten (met en zonder geweld) gepleegd zoals diefstal, terwijl deelnemers aan de TAD vaker geweldsdelicten hebben gepleegd zoals doodslag, openlijke geweldpleging, mishandeling, bedreiging met geweld en zware mishandeling. Bij deelnemers aan de TAD is vaker sprake van een delict met een slachtoffer, en ook vaker sprake van een delict met meerdere daders. Het delictgedrag van deelnemers aan de TAD wordt vaker bevorderd door alcoholgebruik, en er is vaker sprake van een relatie tussen alcoholgebruik en gevaar voor zelf of anderen. Het delictgedrag van deelnemers aan de leefstijltraining wordt vaker bevorderd door druggebruik. Deelnemers aan de leefstijltraining ontkennen vaker het plegen van delicten. Delictgeschiedenis Bij deelnemers aan de TAD is vaker sprake van een eerste veroordeling of van één minder ernstig delict in het verleden, terwijl deelnemers aan de leefstijltraining in het verleden vaker meerdere delicten hebben gepleegd. Gemiddeld genomen hebben deelnemers aan de leefstijltraining in het verleden zwaardere delicten gepleegd en/of meerdere minder ernstige delicten gepleegd dan deelnemers aan de TAD. Recidiverisico Deelnemers aan de leefstijltraining hebben gemiddeld een hoger crimineel recidiverisico dan deelnemers aan de TAD.
--	---

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

/